

21è CICLE DE SORTIDES DE CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY

7a sortida – diumenge, 14 d'octubre de 2023

Centre d'Estudis Comarcals i Centre Excursionista de Banyoles

BANYOLES

Els edificis civils catalogats dels s. XVIII, XIX i principis del XX.

Després de presentar, el passat mes de febrer, el LLISTAT D'EDIFICIS I ALTRES ELEMENTS DE BANYOLES SUSCEPTIBLES DE SER PROTEGITS O D'AUGMENTAR-NE EL NIVELL DE PROTECCIÓ, i de constatar que les activitats sobre el nostre passat solen arribar majoritàriament fins a l'època medieval, hem considerat important valorar i donar a conèixer algunes de les edificacions dels s. XVIII fins a principis del s. XX. Són aquells edificis que segueixen les composicions clàssiques de l'arquitectura segons els preceptes de les escoles de Belles Arts franceses, amb la seva adaptació territorial.

S. XVIII. Més enllà d'algun habitatge dispers i alguns molins, fins a principis del s. XVIII la major part del creixement urbà es va anar desenvolupant dintre del recinte emmurallat amb alguna edificació situada en els camins principals que arribaven a la Plaça Major. Després de començar la decadència de la vila a finals del s. XV, el fet de la Concòrdia de l'estany signada el 1685 per l'abat i els representants del Comú de la Vila -on es transferia el domini de les aigües de l'estany i dels recs al municipi- va preparar el terreny per l'expansió territorial que començà ja ben entrat el s. XVIII. Va ser una nova època de desenvolupament econòmic per la proliferació de la indústria tèxtil (lli i cànem) amb un destacat increment demogràfic provinent dels poblets rurals de la comarca. Això va provocar la construcció dels primers eixamples urbans al voltant dels petits nuclis iniciats al costat dels camins d'entrada i sortida de la vila. El barri situat a banda i banda del carrer Mn Jacint Verdaguer (en direcció a Mieres) va ser el més important, el que es dirigia a Besalú (c. St. Martíà) en seria un altre i el del carrer Girona, en menor grau -ja que tenia més pendent- fou la zona amb més presència d'indústries.

Una de les característiques constructives d'aquesta època és la implementació de la llosa de travertí en forma de volta com a sistema estructura en substitució dels antics forjats de bigues de fusta, tant per a reformes d'antics edificis com pels de nova construcció.

EC4 Can Lavall – S. XVIII *

CU6 Cases dels de Ameller – S. XVIII

EC5 Can Llach – S. XVIII

S. XIX. En aquest segle la ciutat té un creixement feble marcat per una crisi profunda al sector industrial, fet que estanca el seu creixement urbà. En són destacables les operacions de la

desaparició gradual de l'antic recinte emmurallat i la construcció de la carretera entre Girona i Olot (1853) que va desplaçar l'eix que antigament passava per la Plaça Major. Aquesta operació va crear un nou centre urbà a la Plaça dels Turers i va obrir un nou eix de creixement perpendicular al tradicional. La ciutat, en grau més baix, també va créixer pel carrer Sant Martirià amb cases de la nova burgesia com Can Gou i Can Carré amb alguna transformació dintre del mateix nucli antic com Can Torrent.

Un dels fets destacables d'aquest segle és l'interès que despertà l'Estany i el Balneari de la Puda, fet que va potencia la configuració i desenvolupament paisatgístic d'àrees pròximes a les mateixes com el Passeig Dalmau o el Front d'Estany amb la plantació de plàtans a banda i banda que va desplaçar l'interès urbà a la perifèria.

EC8 Can Torrent – s. XIX *

EC9 Can Colom – s. XIX

CU3 Voltes dels Turers – s. XIX *

S. XX. En una entrada de segle marcada per l'interès de l'Estany, el Balneari i els seus visitants, la ciutat desenvolupà un nou eix, el Passeig de la Indústria, que connectava la Plaça Major amb el Puig d'en Colomer i el barri de Guèmol així com limitava pel sud-est el creixement del barri de la Divina Pastora. Aquest passeig es va anar edificant amb una sèrie d'edificis de rellevància arquitectònica com la casa modernista de can Betlem, les cases de Renda d'en Pere Font, la casa de la Vila, seguint els corrents arquitectònics de l'època, tot embolcallat un estil senyorial amb escalinates i plataners a banda i banda del passeig.

A part d'aquest nou eix, fins que no va haver-hi la gran expansió de la segona meitat de segle, el desenvolupament urbà es va concentrar en els barris de la Divina Pastora, les Rodes i al llarg de la carretera de Girona a Olot.

EC10 Casa de Renda (Can Pere Font) – S. XX *

EC11 Casa de la Vila – S. XX *

EC12 Can Gelada – S. XX *

EC13 Can Canova – S. XX *

EC14 Can Gussinyer – S. XX (BCIL)

EC15 Can Pepis – S. XX 21

EC16 Casa c/Rambla 27 –S. XX

CU4 Cases de la plaça Perpinyà – S. XX *

EC17 Ca l'Alsina – S. XX *

EC18 Can Surribes – S. XX *

EC19 Can Masgrau de la Torre – S. XX

EC 20 Can Boschdemont – S. XX *

EC 24 Can Carré –S. XX *

EC 25 Can Tomàs Serra –S. XX

EC 26 Can Garriga-Gimferrer –S. XX

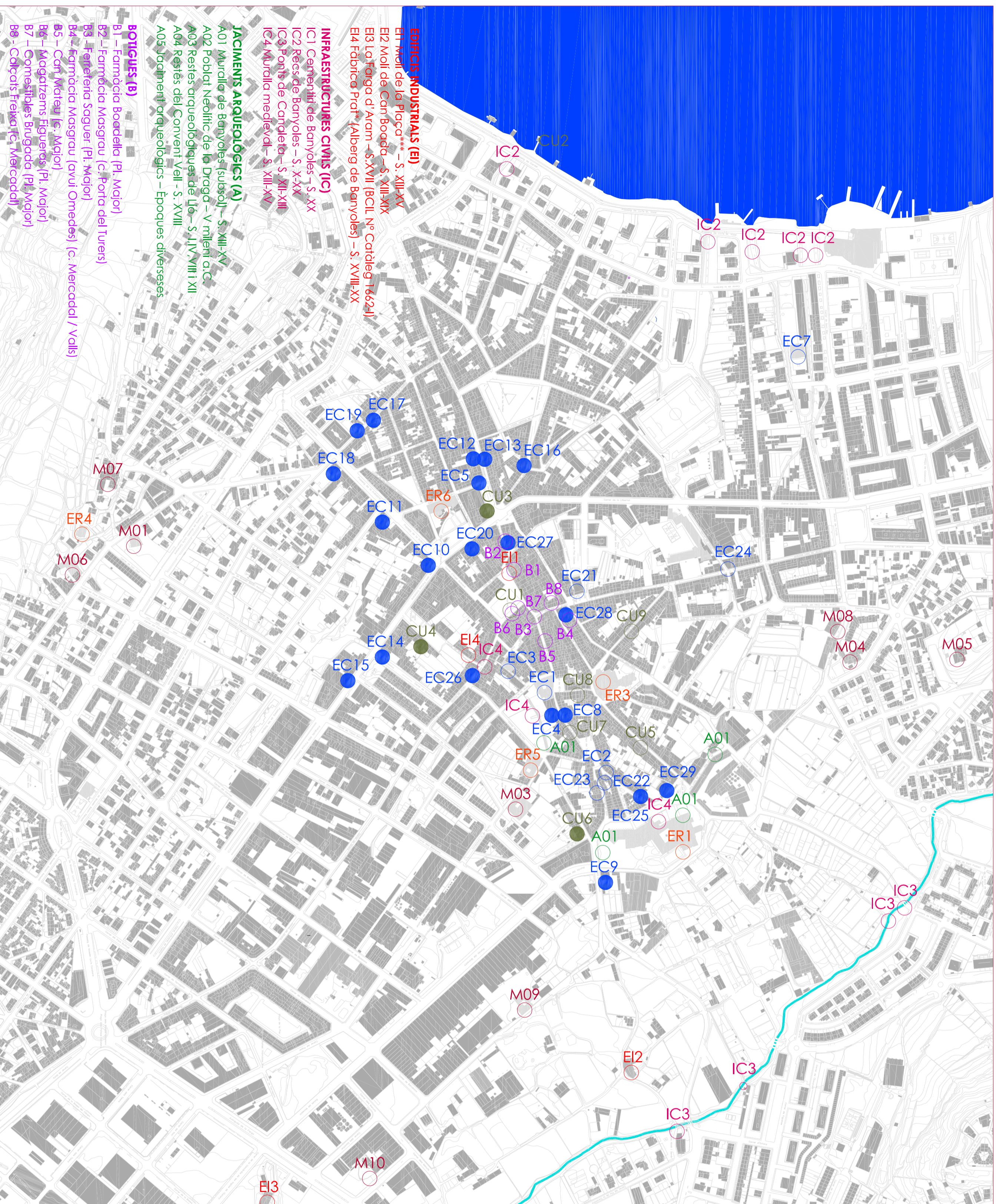
EC 27 Farmàcia Masgrau –S. XX

EC 28 Farmàcia Omedes –S. XX

EC 29 Can Coromina – S. XX *

* Proposat com a BCIL

Aquest és el primer d'una sèrie d'itineraris que volen donar a conèixer els BCINs, els BCILs i altres edificis d'interès. Caldria, més endavant, com han fet en altres poblacions, senyalitzar-los i afegir-hi un codi QR que permeti ampliar-ne la seva informació i descarregar-se els diversos itineraris.

CONJUNTS URBANS (CU)

- CU1 Plaça Major* - S. XII-XIX (BCIN)
- CU2 Pesqueres de l'Estany-Pg. Noucentista S. XIX-XX (BCIN)
- CU3 Voltes dels Turcs - S. XIX
- CU4 Cases de la plaça Perpinyà - S. XX
- CU5 Carrer Nou**
- CU6 Cases dels de Ameller**
- CU7 Carrer de les Escrivanies**
- CU8 Carrer de la Parroquia**
- CU9 Carrer de St. Antoni**

EDIFICIS RELIGIOSOS (ER)

- ER1 Monestir de St. Esteve* - S. X-XVIII (BCIN)
- ER2 Església de Puigpaltèr - S. XII (Puigpaltèr Baix)
- ER3 Església S'ca. Maria dels Turcs* - S. XIII-XIV (BCIL)
- ER4 Església del Remei - S. XVIII (BCIL)
- ER5 Església de la Providència* - S. XIX
- ER6 Església del Convent de les Carmelites - S. XIX

MASOS (M)

- M01 Can Císó de Guèmol - S. XIII-XVI (BCIL)
- M02 Can Puig de la Bellacosa- S. XIV-XX (BCIN)
- M03 Ca l'Ameller (Perasec) - S. XII-XVIII-XIX (BCIL)
- M04 Ca N'Hort - S. XIII-XIX
- M05 Mas Palau - S. XIII-XVIII-XX
- M06 Mas Lluçà - S. XIII-XVI
- M07 Mas Pujades - S. XIV-XV
- M08 Mas Teixidor del Terme - S. XIII-XVIII-XX
- M09 Can Trull Vell - S. XVI-XIX
- M10 Mas Verdaguèr (Can Fornada) - S. XIII-XVI
- M11 Mas Tassi - S. XIII-XVI (Puigpaltèr de Dalt) (BCIN)
- M12 Mas Riera - S. XIII-XX
- M13 Can Masceró de Llob - S. XIII-XIV
- M14 Mas Usall del Bosch - S. XIII-XVI (Veïnat d'Usall)
- M15 Mas Margeloga - S. XV-XVI-XIX (Puigpaltèr Baix)
- M16 Mas Argelaguer (Can Maret) - S. XV-XIX (Id.)
- M17 Can Geldaus - S. XVII-XVIII (Id.)
- M18 Can Teixidor (La Canovet) - S. XVIII (Id.)
- M19 Mas Fam (Mas Ameller) - S. XVIII-XIX

EDIFICIS CIVILS (EC)

- EC1 Pla. Almoïnç* - S. XIII-XIV (BCIN)
- EC2 Casa del Lleons* - S. XIII-XVI (Cat. Patrimoni Cultural)
- EC3 Tint dels Paraires* - S. XV-XVIII
- EC4 Can Llavell* - S. XVIII
- EC5 Can Lloch - S. XVIII
- EC6 Balneari de la Font Pudosa - S. XIX (BCIL)
- EC7 Casa de les Rotas - S. XIX (BCIL)
- EC8 Can Torrent* - S. XIX
- EC9 Can Colom - S. XIX
- EC10 Casa de Renda (Can Pere Font) - S. XX
- EC11 Casa de la Vila - S. XX
- EC12 Can Gelada - S. XX
- EC13 Can Canova - S. XX
- EC14 Can Gusingner - S. XX (BCIL)
- EC15 Can Pepis - S. XX
- EC16 Casa c/Rambla 27 - S. XX
- EC17 Ca l'Albina - S. XX
- EC18 Can Suribes - S. XX
- EC19 Can Masgrau de la Torre - S. XX
- EC20 Can Boschdemont* - S. XX
- EC21 Museu Darder d'Història Natural - S. XX
- EC22 Can Racó** - S. XIV-XV
- EC23 Cal Xerraire** - S. XIV-XV
- EC24 Can Carré** - S. XX
- EC25 Can Tornés Serré** - S. XX
- EC26 Can Garriga-Gimferrer** - S. XX
- EC27 Farmàcia Masgrau** - S. XX
- EC28 Farmàcia Omedes** - S. XX
- EC29 Can Coromina** - S. XX

- EDIFICIS INDUSTRIALS (EI)**
- EI1 Molí de la Plaça*** - S. XIII-XV
- EI2 Molí de Can Boada - S. XIII-XIX
- EI3 La Farga d'Aram - S. XVII (BCIL N.º Catleg 16624)
- EI4 Fàbrica Prat** (Alberg de Banyoles) - S. XVIII-XX
- INFRAESTRUCTURES CIVILS (IC)**
- IC1 Cementiri de Banyoles - S. XX
- IC2 Rees de Banyoles - S. X-XX
- IC3 Ponts de Condeleta - S. XII-XIII
- IC4 Muralla medieval - S. XIII-XV
- JACIMENTS ARQUEOLÒGICS (A)**
- A01 Muralla de Banyoles (subsòl) - S. XIII-XV
- A02 Poblat Neolític de la Draga - V mileni a.C.
- A03 Restes arqueològiques de Llob - S. I,IV,VIII i XII
- A04 Restes del Convent Vell - S. XVIII
- A05 Jaciment arqueològic - Èpoques diverses
- BOTIQUES (B)**
- B1 - Farmàcia Boadella (Pl. Major)
- B2 - Farmàcia Masgrau (c. Porta del Turcs)
- B3 - Ferreria Saguer (Pl. Major)
- B4 - Farmàcia Masgrau (avui Omedes) (c. Mercadal / Valls)
- B5 - Can Matau (c. Major)
- B6 - Magatzems Figueras (Pl. Major)
- B7 - Comestibles Brugada (Pl. Major)
- B9 - Colicats Freixa (c. Mercadal)

(BCIN): Elements declarats Bens Culturals d'Interès Nacional. (BCIL): Elements declarats Bens Culturals d'Interès Local. *Bens inclosos en la delimitació del Pla Especial del Nucli Antic amb fixa individualitzada. **Bens inclosos en la delimitació del Pla Especial del Nucli Antic sense fixa individualitzada. ***Bé inclos dins el conjunt de la Plaça Major amb fixa pròpia individualitzada.